

Второ европейско проучване на качеството на живот

Субективното благополучие в Европа

Резюме

Въведение

Начинът, по който възприемаме себе си и оценяваме качеството на своя живот, зависи от много фактори. Някои са обективни: например колко печелим и какво можем да си позволим да купим. Обективните условия определено са свързани със субективното благополучие, макар и непряко. В този доклад се разглеждат различните фактори, които влияят на нивата на субективно благополучие. Изследва се въздействието на демографските и социално-икономическите фактори, на здравето, социалното подпомагане и качеството на обществата, в които живеем. Търси се отговор на въпроса до каква степен с тези фактори могат да се обяснят разликите, които се наблюдават в нивата на субективно благополучие в различните страни. В проучването се изследва също дали социалното подпомагане и добрите обществени услуги могат да смекчат влиянието на трудните социални и икономически условия, в които европейските граждани живеят, и така да допринесат за подобреното качество на живот.

Докладът е основан на данни от Европейското проучване на качеството на живот (EQLS) от 2007 г., проведено от Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound), в 27-те държави-членки на ЕС (ЕС-27), трите страни кандидатки (СК-3) и Норвегия.

Контекст на политиката

Широко призната е нуждата от показатели на качеството на живот извън рамките на традиционните икономически показатели като брутен вътрешен продукт (БВП). В резултат на глобализацията, застаряването и преминаването към икономика на знанията и ред други причини европейското общество се променя бързо. Тези промени могат да доведат до по-песимистични възгледи за живота и по-високи нива на неудовлетвореност, дори ако съгласно икономическите показатели е налице растеж и общо подобрене на условията. Увеличава се разликата по отношение на картината, очертана от статистиката, и начина, по който хората възприемат собствените си условия на живот, като тази разлика трябва да се разгледа политически. Тук могат да помогнат резултатите от проучването на субективното благополучие:

- Показатели за субективно благополучие като индекс на щастие или обща удовлетвореност показват оценките на хората за качеството им на живот предвид собствените им ценности и предпочитания.
- Измерените нива на субективно благополучие могат да предоставят външна справка за икономическите показатели и да послужат за коректив.
- Промените в нивата на субективно благополучие са насоки за прогрес и могат да се използват, за да се измери успехът на политиките, насочени към увеличаване на социалното включване и приобщаване.
- Промените в нивата на субективно благополучие са насоки за прогрес и могат да се използват, за да се измери успехът на политиките, насочени към увеличаване на социалното включване и приобщаване.

Основни заключения

- Сред групите страни се наблюдава ясна йерархия в общата удовлетвореност, като най-високите нива са в по-старите 15 държави-членки на ЕС (ЕС-15) — по-специално в скандинавските страни — следвани от новите 12 държави-членки (НДЧ-12), а най-ниските нива са в СК-3.
- Множеството разлики между страните и групите страни се обяснява с разликите в обективните условия в тези страни: демографски характеристики, социално-икономически фактори, здраве и увреждания, социално подпомагане и качество на обществото.
- Анализът на субективното благополучие насочва към трайната значимост на традиционните икономически съображения — материално благополучие, доходи и безработица — за качеството на живота на хората.
- За отделния човек единственият фактор с най-голямо въздействие върху удовлетвореността е лишението:

неспособността да си позволи основни за всекидневието стоки и услуги. Влошеното здраве е вторият фактор, който води до силен спад в общото удовлетворение във всички групи страни. Безработицата и доходът (особено в СК-3), както и ниското образование (особено в НДЧ-12) и семейната структура също играят много важна роля.

- Доходът е от най-важно значение, когато основните нужди не могат да се посрещнат в резултат на ниските доходи. Когато те бъдат задоволени, връзката между доход и субективно благополучие става по-слаба. „Добавеното“ удовлетворение, свързано с висок доход, е повече от „отнетото“ удовлетворение, свързано с нисък доход.
- Влошеното здраве намалява субективното благополучие с около една точка по десетобалната скала във всички групи страни. Въздействието на влошеното здраве върху щастието и емоционалното благополучие е дори по-силно, отколкото върху общата удовлетвореност.
- Пенсионираниите лица показват по-високи нива на субективно благополучие, отколкото работещите, когато фактори като доход и социално подпомагане се контролират. Това означава, че стресът на работа и трудната задача да съчетаеш работата със семейния живот имат значителна роля в намаляването на субективното благополучие на работещите.
- Въздействието на образованието върху субективното благополучие се проявява предимно чрез влиянието върху доходите и стандартите на живот. Въпреки това в НДЧ-12 ниските нива на образование са пряко свързани с ниските нива на обща удовлетвореност. Интересно е да се отбележи, че по-високите нива на образование сякаш не повишават нивата на субективно благополучие, когато другите фактори се контролират.
- Овдовелите, разведените или разделените лица са по-малко удовлетворени от своя живот, дори когато социално-икономическите условия и цялостното ниво на социална подкрепа са контролирани. Отрицателното въздействие е дори по-силно върху щастието, отколкото върху общата удовлетвореност. Този модел е стабилен във всички групи страни освен при овдовелите лица в СК-3 и е по-силен при лица, които са разведени и разделени, отколкото при овдовели лица. При самотните родители, които никога не са сключвали брак, също се отчитат по-ниски нива на обща удовлетвореност в ЕС-15 и НДЧ-12.
- Наличието на практическа и морална подкрепа от семейството и приятелите е важно за подсилване на общата удовлетвореност за всички групи в ЕС-15 и НДЧ-12, но не и в СК-3. Финансовата подкрепа, способността да получат значителна сума пари от някого в извънредни ситуации, е важна за хората, които са уязвими и понасят лишения.

- Качеството на обществените услуги е общозначимо по отношение на удовлетвореността от живота и има още по-силно въздействие върху субективното благополучие на хората, които понасят лишения. То е важно във всички групи страни, докато доверието в обществените институции — втора мярка за качество на обществото — е важно само в ЕС-15 и НДЧ-12.

Ориентири за политиката

- Констатациите показват, че за да се подобри субективното благополучие и качеството на живота, е по-важно вниманието да се насочи към подобряването на материалното положение на хората, които са в най-неравностойно положение, вместо да се повишава стандартът на живот, макар че същата цел си остава важна в по-бедните СК-3.
- Подобряването на здравето на населението е от централно значение за подобряване на качеството на живот. Освен политиките за насърчаване на здравето и лечение на заболяванията, следва да се обърне внимание на разбирането на методите за подобряване на качеството на живот на хора, които са болни или имат увреждане. Особено необходими са стратегиите за благополучие на хората, които имат заболяване.
- Макар образованието на по-високо от средното равнище да е важно за развиване на умения на работната сила и за подобряване на качеството на труд, не могат да се очакват преки ползи, свързани с подобро образование. Изключенията са хора с ниско образование в НДЧ-12, където насърчаването на достъпа до образование и обучение следва да пожъне значителни успехи по отношение на подобреното субективно благополучие.
- Качеството на живот на уязвимите групи, напр. лица, които са загубили партньор, или самотни родители, може да се повиши чрез политически намеси, насочени към намаляване на икономическата уязвимост спрямо непредвидени финансови ситуации.
- Качеството на обществото е важно за общата удовлетвореност в ЕС-15 и НДЧ-12, и по-специално за хората, понасящи лишения. Висококачествените обществени услуги изпълняват ролята на буфер, за да смекчат въздействията на затрудненото социално-икономическо положение. Подобряването на качеството на обществените услуги не е задължително въпрос за количеството и вида им, а за начина, по който се предоставят. Ангажиментът за откритост, прозрачност и отчетност на обществените институции, като втора мярка за качество на обществото, би подобрил доверието в тях.

Допълнителна информация

Докладът за *Субективното благополучие в Европа* е достъпен онлайн на:
<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef09108.htm>

Teresa Renehan, служител по въпросите на информацията
ter@eurofound.europa.eu